

„Istarska Rijec“

Izdaci svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donosa literarni prilog „Mladi Istranin“.

ISTARSKA RIJEĆ

Tjednik za nauku, gospodarstvo i politiku Istarskog Naroda.

„Stogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 4 kra

za svaki centimetar rubina a birni jednog stupca. Za više kraha svršenice daje se snazna popun prema pogodbi. Placiti se i u trstu u Trstu. Dopisni se šalju uredu, a novici upravu. Nepravilnosti se plaćaju po primaju, a rukopisi se vraćaju mi u kešne službeno.

Zaplijenjenje „Istarske Rijeci“

Zadnji broj „Istarske Rijeci“ bio je zaplijenjen. O zaplijenjenju dobili smo u ponedjeljak pismeni dekret, koji glasi:

HR. PREFEKTURA TRČANSKE POKRAJINE

Br. 482-4628.

PREFEKT TRČANSKE POKRAJINE

vidivši hrvatski tjednik „Istarska Rijec“ od 22. Julija 1926. br. 29;

zaveštajući da dopis iz Pule i okolice sadržaje lažne i tendenciozne vijesti, koje su u kadre da poremete internacionalne odnose;

vidivši postojeće naredbe o štampi i čl. 3. općinskog i pokrajinskog zakona od 4. februara 1926. br. 148;

naredjuje:

da se zaplijeni hrvatski tjednik „Istarska Rijec“ od 22. Julija 1926. br. 29, radi dopisa iz Pule i okolice.

Izvršenje ovog dekreta povjerenje je kr. kvestaru u Trstu.

U Trstu, dan 21. Julija 1926.

Prefekt: Gasti s. r.

Prije dvanaest godina

Godine 1914., dana 23. jula u 6 sati na večer austrijski poslanik u Beogradu predao je srpskoj vladi ultimatum, na koji nije Srbija mogla da pristane već radi časti svoje.

Četrdeset i osam sati zatim, u isti sat, otišao je austrijski ministar po odgovor. Srpska je vlada odvrtila, da prihvaća ultimatum u svim tačkama, samo o dvjema najtežima neka odluče velevlasti.

Taj odgovor nije udovoljio bečku vladi, i tako se je dne 25. jula u šest sati uveče našla Srbija s Austrijom u ratnom stanju.

Nato se javila Rusija i izjavila, da ne može dopustiti Austriji, da ona smrvi slavensku Srbiju. I tako se i ona uplela u rat. Njemačka je stala uz Austriju, Francuska i Engleska a nešto kasnije i Italija uz Rusiju i u malo dana zaigralo se tako krvavo koło, kakova još svijet nije vidio.

Srca austrijskih Slavena, dakle i Hrvata i Slovenaca, bila su dakako na strani Italije, Francuske, Engleske, Srbije i Rusije.

Na strani tih istih saveznika bili su i Rusi u Galiciji, Francuzi u Alzaciji i Loveni. Kako je poznato, godine 1871. Istrski su Nijemci te dvije pokrajine Francuzima i malo ne punih pedeset godina radili su na tom, da one „Francuzi u Alzaciji“ i Loveni pomijene. Ali u tome nisu uspjeli. Alzacijanci ostali su u ogromnoj većini vjerni svome rodu i francuskom jeziku. Bilo im je teško, jer su ih Nijemci nemilosrdno progonili, ner su unatoč tome oni nisu gubili vjere, već su ustrajali držeći se one, da Bog ne plaća svake zlobete.

Najviše su stradali u vrijeme rata. Pred nama je jedna debela knjiga od čakvih 800 stranica. Naslov je taj knjizi: „Alzacija u vrijeme rata.“ U toj knjizi zabilježeno je dan po dan sve, što se je događalo u Alzaciji u danima onoga strašnog pokolja. To su uspomene jednoga Alzacijanina, slikara Karla Spindlera.

Počimju s dvadeset i petim julom 1914. s danom, kad je Austrija stupila sa Srbijom u ratno stanje.

Alzacija je od nas vrlo daleko, a i Alzacijanci se od nas uvek razlikuju i po krvi i po jeziku. No dok čitamo, što su oni morali sve da pretrpe u one dane četiri godine, čini nam se, da su nam vrlo blizu, budući da su i mi trpjeli od Nijemaca iste muke kao i oni.

Čim je proglašeno ratno stanje, u svakom je alzačkom mjestu sastavljena tako zvana „crna lista“, to jest popis „sumnjivih i opasnih“ lica. Ti su sumnjivici bili „odmah internirani ili otpremljeni na ruski front, i kao p. u. (politisch unyerlässlich) ostali su pod vječnom policijskom paskom. Da policijska paska bila je upravo strašna. Svaki je čestiti francuski domoljub bio pripravan na najgore, jer je znao, da su nalazi u rukama denuncijata. S internirancima postupalo se na najbarbarskiji način. Razbješnjeni njemački vojnici mučili su ih, što su više, mogli,

tukli i morli gladju, tako da su mnogi i podlegli tim neizrecivim patnjama.

Zlo je i onima kod kuće. Iz svakog kutića vrebala pruski žandar ili detektiv. Svaka se riječ hvata, mjeri, istražuje, da se vidi, što bi mogla u sebi da krije. — Strašan život!

Niko, ko ne osjeća njemački, nije siguran ni zaštićen. Za alzačke Francuze nema zakona.

Sve je tako bilo u ono vrijeme i u nas u Istri i u drugim zemljama, gdje žive Jugoslaveni. Kao i u Alzaciji, tako su

Nijemci i u ovim našim krajevima bacili riječ da treba sve Slavene uništiti, upravo utamaniti kaošto se tamane Skakavci. Prema tomu su austrijske i mađarske vlasti postupale i u kasarnama i u logorima i na fronti, dok je ostalom civilnom, slavenskom pučanstvu bilo dosudjeno, da pogine od gladi.

Zvijerske želje njemačkih krvopijanisu se ispunile. Naš je narod doduše mnogo pretrpio, ali je iz onoga krvavoga kola izišao živ i čil i snažan.

Pomoć našem seljaku

Vrlo je pohvalno, što je Prvi Ministar Mussolini najvjestio takozvanu čorbuzu za žito. Tu borbu on nije samo navjestio, već je i provodi. Kako će se naši čitaoci sjećati, on je zajedno s kraljem otišao nedavno u polje, da na svoje oči vidi, kako su usjevi uznapredovali. Novine su o tome onoga mnogo pisale. Neke su pače donosile i slike, na kojima se vidi, kako se kralj i njegov prvi ministar probijaju između klasja.

Sve je ovo vrlo lijepo i pohvalno. Čitamo, da je prvi Ministar odredio i nagrade onim seljacima, koji budu mogli iskazati, da su sami najviše zemlje nasijali.

I to je vrlo lijepo i pohvalno. A bilo bi dobro, kad bi se pri tom uzimala u račun nesamo površina obradjene zemlje, već i muka onog siromašnijeg seljaka, koji na svome kamenitom posjedu ne može upotrebljavati ni mašine ni drugę gospodarske sprave, već je primoran, da u znojnu lica svoga motikom i strpačom kriči svoju suhu, tvrdu, kršovitu zemlju u namjeri, da iz nje izbije, što se najviše izbiti daće. Premda je taj posao neizmerno težak i najviše puta i nezahvalan, naš ga seljak postojano vrši i ne nalazi sebi mira, dok svoju strpaču ili motiku ne zabije u zadnju grudicu uporne zemlje.

Istina naš seljaci radili tako i prije ove borbe za žito, radili su oni tako već u pradavnim vremenima, ali evo, sretan slučaj hoće, da se taj njihov rad lijepo slaže i podudara s onom, vrlo pohvalnom misli Prvoga Ministra. Mi idemo još dalje i tvrdimo, da bi Prvi Ministar baš u onom najtežem radu našega seljaka mogao naći i dosta primjernih primjera za svoju žitnu propagandu. Ima naime u Istri „kamenitih“ krajeva, gdje naš seljak u vremenima nanosi zemlju, prosipanje je među kamenje, gnoj i zasije. Takvi su primjeri upravo divni, a u Istri dosta česti, pa bi vrlo dobro bilo, kad bi se i o njima vodilo računa.

Međutim naš seljak nije nikada hlepio ni za pohvalama ni za odlikovanjima; on je jedino tražio od svojih vlasti, da ga u njegovu mučnom radu podupru. Ne bi on tražio ni potpore, kad ne bi njegova muka nailazila na zapreke, koje stoje izvan njegove volje i sila njegovih.

Tu su u prvom redu takozvane elementarne nezgode — nevolje, što nam ih šalje čas sunce sa svojom prežarkom pripekom, čas oblaci, sa svojim preobilnim kišama i tučama. Te su se ne sreće nekako kao sršnje s ovom našom zemljom, i što je u njih najtrašnije, one su u jedan ježirne čaš kadre da unište sav trud i svu neizrecivu muku od jedne cijele godine dana.

Tako će biti i ove godine. I to nesamo u Istri već i po čitavoj Evropi. Silne poplave načinile su već do danas štete, koja se nikako ne bi mogla da procijeni, a što nas još čeka, to je u rukama Božjim.

Jedno stoji: dobra ne će biti! Zima se već sada prikazuje, kao jedna ružna sablast. Naš seljak je već sada uveliče zabrinut: kako će sa svojom porodicom? Kako će se ono par govećeta, ako mu i njih nepogoda ne odnese? Kako će u jesen, kad bude trebalo sijati, a sječenja ne će biti?

A porezi i druga placila? Otkuda će to siromašni seljak da smogne?

A ima i sila drugih takvih pitanja. — A ima i sila drugih takvih pitanja, koja traže odgovora i silu svaku dobru dušu, da se u njih zamisli.

Sva ova pitanja postavljamo na srecivlastina u zemlji, da ih što prije dadu do znanja Prvome Ministru. Neka znadu oni i svi, kojih se tiče, da je naš seljak učinio sve moguće, da udovolji pozivu pokretača one žitne borbe; ako nije uspio, krivnja nije na njemu, već na nevremenu. To treba da se uvaži i uradi sve moguće, da se seljaku u ovom teškom času što više pomogne, da mu se olakša plaćanje poreza i da mu se novčanom potporom omogući nabava sjemena i potrebitog orudja. U takovom slučaju, seljak će opet u jeseći pun puzdanja zagrepsi u zemlju i na novo započeti svojom svakidnjom žitnom borbom.

U protivnom slučaju morat će dakako da klone, ali to ne će biti ni na korist i na diku one toliko razglašene, a uistini vrlo važne žitne propagande.

DOPISI

IZ RIJEKE. Recimo koj u — nevremenu! — Gulf Strim. Srećni put u — Strah od smrti. — Strah od — Zlota.

Ja ne volim pisati o politici, a najmanje o onoj fujumanskoj. Vi ćete reći: — Kiselo grozđje!

Nije kiselo grozđje, već je upravo to, što ja ne volim politiku. Meni je milije zabavljati se s meteorologijom. To vam je nauka, koja nas uči, kako se gone vjetrovi, šta rade oblaci, zašto je vrijeme lijepo, kad ne kiši, i zašto kiši kad nije lijepo i sve takove stvari, koje su u ovim našim današnjim danima popljava i katastrofa kuditkamo važnije nego li je ono vječno natezanje gospode političara i raznih drugih njima sličnih „članparola“.

Sve velike svjetske novine have se danas meteorologijom, to će reći kišom i lijepim vremenom, i to ne možda radi toga, što su — dok se have ovakvim stvarima — više manje sigurne, da ne će biti plijenjene, već zbog toga, što je ovo pitanje kiše i lijepog vremena postalo vrlo važno, puno važnije od pada francuskog franka, od engleskog štrajka, od portugalske revolucije; jednom riječi pitanje oblaka je danas najvažnije na svijetu. I da bi, adato e non concessio, još postojala, recimo, i ovo naše riječko pitanje — ono bi moralo da se sakrije pred kolosalnim pitanjem ove vječite nebeske kapavice.

Danas svi učeni ljudi razbijaju sebi glavu, otkuda ovo neprestano curkutanje vode? Neki vele, da je time krivo to, što se ona velika, neizmerno silna, podmorska, oceanska rijeka, poznata pod imenom Gulf Strim skrenula sa svoga dosadašnjega korita i okrenula drugim pravcem.

Ima već koji desetak godina, što ja nisam vidio toga blaženoga Gulf Strima, zato ne bih mogao baš ni prisecati, da je okrenuo drugamo. Ali kako je danas na svijetu sve moguće, moguće je i to, da je i taj Gulf Strim otišao malo stranputice. Jedan američanski liječnik „dokazivao je ovih dana, da je već kod mnogih ljudi i mozak promijenio položaj. Osobito kod žena, i to kod onih, koje su obrezale svoje kose. Taj američanac veli: — Prvo da žena dala dugu kosu. Zašto? Da im čuva mozak. Neka tu kosu otkinu, i mozak će najednom ostati bez busole, svedrat će u glavi kao i barčica bez kormila.

Žene, koje ovo uštitaju, reći će, da još malo, pa će njihove obrezane kose biti krive, što ovoliko kiši. — A zašto pak krajevij gdje je Venecija negda posjekla sve šume, trpe još i danas toliko od šuse? — pitaju žene.

To se i ja pitam, i zato držim, da bi trebalo negdje drugdje tražiti uzroke ovim povodnjama — ali gdje?

Nego mjesto da mi se umimo sebi glavu o uzrocima ovih prečestih proloma oblaka, ne bi bolje bilo, da nastojimo, kako bismo za vremena našli najgodniji način, da se u slučaju jednog novog potopa spasimo?

Tu bi nam opet vrlo dobro došla jedna konvencija s kakovom sumskom državom, koja bi nam u najkraće vrijeme — dakako, muke — nalazila toliko lesa, da bismo s njime mogli napraviti jednu ogromnu „arku“, u koju bismo u slučaju novog sveopćeg potopa mogli da se stisnemo. Budući da sam ja najstariji i najčistokrvniji od svih Riječana, mislim, da se ne bi pogriješilo, da mi se kaže: Ti budeš naš patrijarh Noe! Ti nas vodi ili k smrti ili k slobodi!

E, da do toga dodje, vjerujte mi, mila braćo moja, da bih ja vrlo dobro pazio, ko ga uzmem u arku. Jest, i ja već sada znam, koga bih uzeo, a koga bih pustio, da se zabavlja s ribama!

Napominjući, da bi arka bila za nepušače (Nichtraucher), pa u njoj ne bi nikako mogle da nadju mjesta žene, koje puše. Da se razumemo.

I tako bismo mi dočekali novi potop. Pa onda bismo jednog dana pustili golubicu, da nam u kljuno donese grančicu masline, pa kad bi nam donijela grančicu masline, onda bismo izišli i svrstali bismo se svi u jedan lijepe, dugi korteo, da se naša stara fujumanska navada ne zatare! i krenuli bismo put Kantride, gdje bismo, u blizini naše Marije, zasadiili lozu, uzavrijeli vino, pa se opili, da nam se i ta navada stara ne zatare... i onda bismo i opet počeli govoriti sve moguće jezike i vući neki ovamo, neki onamo, dok bi ovdje i opet nastao stari turanji babilonski, gdje se i opet ne bi znalno, ni ko pije ni ko plaća.

Reći će kogod: kakova fantazija! A ja pak velim, da ovo još nije ništa. Kad bih vam ja ispričao sve, što se iz dana u dan u mojoj glavji kopa i mota, vi biste zinuli od čuda. U ostalom to je najzada i sve što imam, i hvalim Bogu, da mogu u nestasici tege holjeva ovako fantastičirati, sretan, što živim u kraju, gdje se za ovakovu duševnu rabotu ne plaćaju nikakve takse ni obertakse.

Rijeka pada iz jednoga straha u drugi. To joj je sve ostalo od strahašnih dana, što ih je provela sred neprestane grmljavine, bomba i granata. Prije nekoliko mjeseci nije niko htio da prodje kraj groblja; jer da se ondje vidjevaju, čuju i događaju neke strahovite stvari. Prošlo je i to, a mojim se sugrađanima zabio u kosti strah: da će se prijedati li kasnije udaviti u kakvom promolu oblaka. Još se nisu pravdo oslobodili tog straha, kad im evo nešto dalo u glavu, da bi mogli jednog dana biti... živi zakopani. Oni se naime boje, da liječnik, koji ima dužnost, da pregledava mrtvace, ne čini to savjesno, nego površno, pa da se može lako dogoditi, da čovjek, pošto je već zakopan, opet dodje k sebi, a onda jao i pomagaj!

Da pravo kažem, ja se toga ne plašim ni malo, jer mi se ionako čini, kao da sam već davno živ zakopan, no oni nesretni plašivo obratili su se već nekoliko puta na svedetnu, da im ona kaže, da postoji opasnost, da bi čovjek zbog neznanja ili nemarnosti liječnika mogao biti živ pokopan. „Svedetna“, koja vidi i čuje i zna i može sve, odgovorila je u jednom dugom članku, da to opasnosti nema i da čovjek, koji jedamput umre, može u svome grohu mirno da počiva, bez straha, da će se više probuditi.

I ovo zaista pametno objašnjenje vjela je Rijeka osjetila neku veliku olakšicu i sad bi opet bilo sve u redu, da su Englezi došli.

I tako ovdje na Rijeci ne može čovjek nikada da bude potpuno zadovoljan.

Rokac.

IZ SV. IVANA. † Katarina Fabijanić.

U svetu nedjeljicu, 4. ov. mi, preminu našem dragom Frani Fabijaniću na Mostu vrlo vriedna njegova supruga Katarina. Tri mjeseca ležala je; tri puna mjeseca tešku bol bolovala i trpjela, a s njom naš dobar Frane i njegova veća i manja dječica. Noć i dan bili su uz svoju dobru majčicu i gospodariću sve misleći da će ozdraviti. Ali mi svi susjedi znamo da će je teška bolest baciti u prerani grob. I bavi je. A jedva bilo joj 46 godina. Nismo veće i dublje tuge vidili nego li smo u rastuzenoj kući! Ta ona bijaše u kući — sve, i obitelj izgubi s njome sve. Takova pogreba kakova je imala ta vriedna, govitio naš kraj. A kako je bio rastanak svedetnica i naša domorotkinja nije odavna na dan pogreba? Ona bol i naričanje muža i djece, duboko je ganulo sve prisutne. Sve plakalo, žensko i muško, malo i veliko, u kući, pred kućom i na cesti. Nismo vidili još takove opće žalosti. S njom ode predobra majka, uzorna gospodarica i žena. Naša domaća glazba pratila pokojnicu do zadnjeg poćitka. Tužni glasovi glazbe mišaljali se sa placem i uzdasima mnogobrojnog ljudstva. To je bilo najbježe znamenje, kako je bila priljubljena dobra pokojnica. Ovo sveopće sautešće donekle je ulazilo bol i tugu cijeloj prežaljenoj obitelji. Mi, njezini susjedi i prijatelji, želimo obitelji utjehu u velikoj žalosti, a nezaboravni pokojnici kličemo: Pokoj vječni daruj joj Gospode!

IZ ROGA.

Posvećenje spomenikama narodnom učitelju Gašu Liculu na našem groblju.
U nedjelju dne 18. sv. m. večerasni gosp. Kurelič blagoslovio je spomenik kamen na prebranom grobu narodnog učitelja Gaše Licula, koji je umro pred 3 godinama. Spomenik su mu podigli drugovi i zahvalni narod sabranim milodarima. — Vrijeme je bilo lijepo, pa je na ročko groblje nagnulo mnogo ljudiju da dadu još jedno izraz svog poštivanja seni obiljubljenog učitelja. Iza izvršenog blagoslova u lijepom je i odužem govoru veteran našeg rastepenog učiteljstva gosp. Vinko Šepić iz Buzeta orisao sve lipeje vrline i svu vrijednost pokojnikovu. Narod je bio duboko dirnut dirljivim riječima pokojnikovog druga, koji mu je bio drug u radu u učiteljskoj organizaciji kroz dugi niz godina. Iza njega odao je poštu prahu pok. Gaše Licula, u ime svih naših istarskih narodnih ustanova gosp. Ivo Mihovilović iz Trsta jednim spomenom — slovom. U ime Saveza učiteljskih društava lijepim se riječima pozdravila od pokojnog druga gosp. Matko Mogorović, izrazivši još jedno iskreno sautešće svijui, prisutnoj tužnoj pokojnikovoj gospodji i kćerki Iskrana i duboka tuga izražavala se je na svim licima prisutnih. Dugo još poslije iza objavljenih počasti stizavali su ljudi, da posjete grob pok. Licula. Bilo je prisutno više naših učitelja i učiteljica, te djaka i mladeži iz dalje okolice. — Briga je odabra za postavljenje spomenika imala doista lijep uspjeh. Neka ovaj skroman spomenik oživi vječno živu uspomenu na pok. Gašu Licula. Počivao u miru!

IZ KRBUNA.

Još u našem selu. — Popravlak putova.
Rijetki su stranici, koji u naše selo dođu. Nekada su dolazili trgovci tražeći goveda i telad. Sada ni toga nema. Nešto življe je o «bendimbi», kad rijetki gostioničari dolaze po «slatko».

A nije kod nas ružno. Dapače, rijedak je stranac, kojemu se već kod prvog posjeta ne bi svidjelo naše selo i naši krajevi. Selo ne bružniku, posred sela bijeli se crkva, a uza nju škola. Na trgu kraj crkve granata ladonja. Na podnožju prema jugozapadu sve tamo do jugoistoka prošire se naš Lug, stono u ljetno doba nalichi zelenom moru. Preko Luga bružnik, navrh kojih vidu izdaleka Grašićke i Skopljak a nešto prema jugu Pican sa mnogim sećima. U zdravstvenom pogledu nema valjda širom Istre boljeg kraja, i toli blage klime. Nedaleko, nama jugoistočno leži malarični kraj oćepica, nu k nama ne dolaze komarci. Nema im kod nas mjesta, jer nema močvara.

Urok da je naše selo osamljeno, leži u lošem putu, što do nas vodi. Jedini put što prolazi kroz selo jest onaj Cerovlje-Krbun-Tupljak-Čepić. No put se ovaj nalazi u upravu jednom stanju, pa zbog toga mnogo sijena ostaje neprocento. Nije moguće voziti ga do Cerovlje osim uz razmjerno vrlo veliki trošak tako, da se to ne isplati. Ali štetu zbog lošeg puta ne trpi samo naše selo, već sav jugoistočni dio Istre. Znale su nekadašnje oblasti, od kolike bi važnosti bila jedna cesta, koja bi se uz razmjerno male troškove mogla ovuda sagraditi te tako vezati ove krajeve sa železničkom prugom-Pula-Trst, te je već bilo sve učinjeno za gradnju iste. Baš kad se imalo radom započeti, dođe nečiji «sveto», te posao bje odložen. Svjetski rat je pokopao sve; i nacrti i svote za ovu cestu. Nadamo se da će i sadašnje vlasti uvidjeti važnost ove ceste, te potražiti stave nacrti. Naše prijatelje — valjda ih još imamo — molimo pak, da bi na to, kojom zgodom potjelih načezne.

Mjesni naši putovi nalaze se u jednom stanju. Služe nam u namotu našu, jer smo tome sami krivi. Nije pravo, kako neki govore, da je župan kriv, župan ne će, a i ne može sam da putove popravlja. On nas opominje i pozivlje dosta na popravljanje, nu fali sloga. Trebalo bi da više radimo, a manje govorimo. Neka nam bude uvijek na pameti ona: «Uzdaj se u se i svoje kljus!».

Nitko nam putove popraviti ne će, ne učinimo li to sami.

IZ VODICA.

U nedjelju 4. o. m. priredila se je kod nas u Vodicama jedna lijepo uspjela školska zabava, za koju su osim školske djece, sardjivali i odrasli, te u svojim marom doprinijeli, da je zabava onako lijepo i srdačno provedena. Osobita zasluga za uspjeh ove zabave pripada učiteljstvu škole, a naročito G. Josipu Demarinu, koji je s velikom posvećenošću vježbao glumce za koloigre i vježbe za zborove. Kaže se da su sve točke uspjela iznad svakog očekivanja nu mi smo Vodičani bili još prije uvjereni, da će ono što G. Demarin vodi sigurno uspjeti.

Djeca su igrala vrlo dobro i samostalno. Ljudi su upravu uživali slušajući male glumce i pokazivali su svoje zadovoljstvo čestim pljeskanjem. Roditelji školske djece bili su zapanjeni uspjehom svojih mališana, kao da nijesu htjeli vjerovati, da su to njihova djeca na pozornici. Ne zna se što su djeca bolje izvela: da li «Razgovor pod lipama», gdje seljak i drugi zanatlija na izmjenke hvale svaki svoj zanat ili pak njegov veselu igru: «Kad tate i mame nema kod kuće». Ovu igru su izvela baš sjajno. Slušaoci su se doista nasmijali i lijepo zabavili. — Dječje pjevanje je bilo dobro izvodjano. Pjevački zbor odraslih vrlo se lijepo pokazao te je baš umjetnički otpjevao dvije pjesme. Osobito se svidjela pjesma:

«Svracanje» («Misli moje...»), koju je narod slušao oduševljeno. — Pri koncu predstave odigralo je pet raznih lica odičnu saloigru: «Ne zovi vraga». Smisao je igre poučan, zabavan i upravo prikladan za selo. Gospodja Zlatić igrala je upravo majstorski, a vrlo dobro odigrali su uloge i druga lica.

Ova će školska zabava ostati trajno u uspomeni Vodičanima i ostalim gostima, koji su u lijepom broju došli sa više strana na predstavu.

Ovakove su zabave vrlo rijetke a služe na čast učiteljstvu i djeci, a na diku roditeljima i selu.

Gojenje svilaca.

Ove godine bijaše nas svilagojaca više nega predjašnjih godina. Pa ovo je naravno. Slabe su godine da gore ne mogu biti, a plaćila su velika, pak nijesmo tako zapušteni, tako nazadni da se ne znamo okrenuti, da zasažimo koju paru za pokriće svakidajnih troškova. Doduše nije pogodovala dnevna kiša svilcima; neobično osobito noćna hladnoća zlo upliva na razvoj svilaca, ali ipak znali smo tomu otpomoći, pak nam bijahu čahurice, ako ne prvovrsne, ipak srednje. Ovaj put većina od nas nije se uteklo za prodaju posrednicama (sensalima), nego smo ravno sa robom u Goricu i Udine. Jedan za više od njih. Prodamos čahurice (svila) po 31.50 L kilogram. Za dvospolne (dvostruke) čahurice primismo trećinu od ostalih, dakle po 10 L. Oni, koji su prodali trgovcu Maksimiljanu, prodashe po 24—26 lira. Mi ćemo i danas reći ovu našu staru: Uzdaj se u se i u svoje kljusje.

Nego mi ćemo se svilagojci druge godine udružiti, kupiti parni kotao za svilce, te skupno raditi uz manji trošak, a veći dobitak. Dogovorom, sporazumom i slogom — mi želimo sebi pomoći.

Svilagojac.

PISMO IZ ARGENTINJE.

Teško stanje, malena zarada.

Citamo razne dopise u «Istarskoj Rijeci» o teškom stanju ne samo u pojedinim selima nego upće o nevolji, pa smo se eto nas nekoliko Istrana sastali i dogovorili se, da vam se javimo i opišemo ovdašnji život, a vas, gospodine uredniče, zamolimo, da ovo par rečenka tiskate, jer je pisano iz srca, koje ima osjećaja do rođenog kraja i do svoje braće. A neka naša braća uvide i teško stanje naših ljudi, koji se sele truhom za kruhom.

Mi ovdje radimo danju i noću kao životinje uz vrlo malenu plaću. Ima ljudi, koji uz teški svoj posao nisu nič klubuk promijenili, premda su nekoliko godina u ovoj zemlji. Još uvijek rade u klobuku, što su ga donijeli iz svoga zavičaja. Neki to ne mogu da učine, jer se koji put moraju odazvati neprestanim molbama svojih tužnih roditelja, koji mole svoje iseljenike, da ih podupru. Drugi pak ne mogu da si što promijene radi nemarnog rada, dok uživaju preko mjere alkoholina pića. U ovoj tuđoj zemlji moramo se danonice stvarom i velikim naporom upirati, ako hoćemo na koncu mjeseca da vidimo 50 pesosa ostataka i ovi moraju biti osamljeni, do pojedinosti, kako se ih ima potrošiti. I dok je čovjek u dobrom zdravlju mora se zadržati da će ovu svoticu prištedjeti, jer tako zna crnu budućnost. A i te kako bismo trebali taj novac da hranom okrijepimo naše izmoreno tijelo. O kakvom novom odijelu nema ni govora. Evo ja, koji pišem ovo pismo, već tri godine sam u Americi, ali vjere mi, nisam kupio cipela. A nisam sam.

Mnogi ne će ni vjerovati da je ovdje tako teško stanje. Ne vjeruju više puta ni naši roditelji ni braća pa ni roditelji, jer misle da ovdje više kolači u drađi i da se psi kobasicama vežu, ali ovim im putem javljamo, da smo goli i čisti od novca kao Bog od grijeha. Tko ne će da vjeruje, neka sam dođe ovamo, pa će viditi, što to znači žutana Amerika. Naučit će se danonice u papučama da radi, a nedjelje ne poznavao razlike od drugog dana ni u jelu ni u odijelu. I mi smo mislili, kad smo se ovamo selili, da ovdje teče med i mlijeko, ali smo se gorko prevarili. Ima na tisuće naših ljudi, koji bi se sutra drage volje vratili kući, ali nemaju novca za putni trošak. Najteže nam je pak, kad dobiemo pisma iz starog kraja od svojih roditelja, nek im pošaljemo novaca. Kad bi oni zaista znali, koliko mi imamo novca i kako do njega dolazimo, ne bi nikad uzeli pero u ruke, da nam o novcu pišu. A što će biti s nama u slučaju bolesti. I na ovo treba misliti.

Konačno upozorujemo istarske majke, nek ne šalju svoje kćerke ovamo, a osobito nek ne dolaze one, koje nemaju koga od svojih. A ako koja i ima ovdje brata, nek ne misli, da će po gradu u kapeluni šetati. Morat će raditi samo za hranu. Radi toga opetujemo našim majkama i našim sestrama, nek dobro promisle prije nek se upute u tuđi i kruti svijet.

Šaljemo tople pozdrave našim roditeljima, braći i sestrama, prijateljima i znancima te svim čitaocima Istarske Rijeci i kličemo: Bog nas živ!

Praprocet, Briljan.

BURZA

Cijene tuđem novcu na tršćanskoj burzi: jedna američka lira sterlina 148—149 talij. lira; 1 amer. dolar 20 talij. lira; 100 jugoslovenskih dinara 51 talij. lira; 100 austriljskih šilinga 410—430 talij. lira; 100 švicarskih kruna 90 talij. lira; 100 francuskih franka 75 talij. lira; 100 švicarskih franka 305 talij. lira.

Franina i Jurina

Fr.: Ca ovo dela ov harambaša?
Jur.: Ter vidiš ča dela? Vezuje na.
Fr.: A za kega zloceja?
Jur.: Da mu ne pobegneme. Ter si ga mogal razumet, ča j' rekal! Govori: tu je aeroplan od onega Inglezja. Ja bim rad poč malo vajer s njim, ma ne znam manovrat z onom vražjom mašinom. Vi, Jurino, govorište da znate. Ala pogodimo se: ja ću poč va aeroplan, ma s jednom pogodbom: ja ću vas obadveh dobro vezat za aeroplan, da mi ne pobegnete i da me ne zanesete kamo.
Fr.: Šegav je, kako vrag. A ča mu nisi mogal reć: — A kako ću manovrat i timunat, ako budem vezan?
Jur.: Rekal sam ja njemu to, a on mane: Vašega kolegu Franinu čemo posensenga vezat, da se ne će moć ni mahnuti, ni nogi zdienut, a kamo pak ručni. Vam Jurino, čemo pak pustit slobodne ruki, da morete timunat.
Fr.: I tako mi ne čemo moć ni stori?
Jur.: Ča ja znam? Videt čemo! A sada muči. On je tu. Na sada će se i on ukrcat.
Harambaša: Ste već pripravni?
Fr.: Oraž, gospodine!
Harambaša: Dunke, ala. Goni!
Jur.: Na zapoved, gospodine! Držite se dobro! Je već sve va rede? — Dobro — a sada — rrrrrrrrr! Viš, kako lepo jedrimo!
Haramb.: To je neć lepega! Vi Europejci ste grde gnjidi, ma imate i puno lepeh stvari. Joj, kako je to lepo! Vi diš malo ono more pod nami!
Fr.: A gospodine, znate vi dobro platvat?
Haramb.: Kako riba! Ja morem bit va more kolikogod ću.
Jur.: To mi je jako drago čut!
Haramb.: A zać?
Fr.: Sada čete videt! Franino, zapri oči! Si ih zapri!
Fr.: Sam. A za ča to?
Jur.: Ne boj se! — Ala, orca!
Fr.: Na, Bože u ruke tvoje! Ča si to Jurino?
Jur.: Muć i ne boj se!
Fr.: Na, Bože u ruke tvoje! Ča si to stori?
Jur.: Tombul smo stori! va zrake. Obrnuli smo se sa svem aeroplanom. To je delo! I kakovo delo!
Fr.: A kade j' on, harambaša?
Jur.: Va moru! Mi smo vezani, pak smo ostali, o on je bil slobodan, pak je zletel dole. Viš ga, kako plava. Ne će mu niš bit, ne boj se! Kako smo se mi lepo oslobodili one hudobil. Kada nas je on vezal za aeroplan, misel je, da je s tem napravil ki zna kakovu mudrost, pak na: E, pravo su govorili naši stari, da više puti i carlatana kačka uji.
Fr.: Ujla ga je po sakrabojsku. Nego ča trebe govorit: ti si, Jurino, čovek, kakovega ni blizu ni dugo, pak Bog!
Jur.: Va tem ga ni, kako ni va fundaćah. Glavno je, ad se čovek zna inžinjat. To je ono, ča je svakemu našemu čoveku predikam već otkada sam živ. Valja se znat inžinjat!
Fr.: Ma trebe imat i tvoju glavu za to!
Jur.: Moja glava ni niš bolja od tvoje, samo da se va moje moždaneh ona koleca vavek vrte i špikulituju, ča bi se moglo storit, da se čovek kakogod živuće z novoji. Ja ne morem ni naštampanega videt onega čoveka, kemu za svaku malu padet srce va brageše, pak počne zdihovat: — Na, zvršeno je — već ni pomoći! — i sve tako! Ča zvršeno! Kako zvršeno! Kade zvršeno! Dok su špagi more, čovek mora vavek da se drži, kako i bolnik, dok je duša va tele. Ni huje stvari na svete, nego je čovek, ki vaje kuraj zgubi.
Fr.: To imas pravo ti! I Bog govori: pomozi si sam, pomoć ći ti i ja, a to je, kako da bi mu rekal: Čoviče, inžinjuj se, kako najbolje znaš i umeš!

Tako je bilo i va vojska. Ratkerburge. Ki se je znalo, ta ni fronti ni videl, a ki je kako kamk. ja je trpel za kamk.

Jur.: Tako je! A i danasnji ži drugo nego vojska, i svaki mora gledat, da se inžinja. kaka. Na, on trubasti harambaša je prevarit, pak smo ni njega. budi: ki pod drugem jamu, neka se sām va nju zvali. I sada letimo lepo kako lastavice, se dole kuplje, da se sve okolo peni. Viš kako lepo jedrimo! Fr.: Aha baš lepo! Da bitmo samo do domi.

IZ JUŽNE AMERIKE.

Velika nesreća. — Naš Istranin izgadio život.

Dne 24. maja o. g. dogodila se je velika nesreća kod njemačke kompanije mens Bau Union u Ensenađi Puelo Plata, (Rep. Argentina).

Imenovana kompanija poduzela je trakt za popravljanje poručene (mole), koja se je pred nekoliko meseci u reku La Plata. Za popravljanje rušeni komad moralo se je graditi sa bakadama i želj. pilonima, i vodu ispumpati za moći postaviti temelj od armiranog betona.

Istoga dana oko 8 sati na večer bese je velika oluja i vetar, kao da će se na zemlju srušiti. Oko 8 i četvrti postaje je oluja svoj vrhunac. Voda u reki je porasla i jedan veliki val izlio se je preko ograde u ispumpani prostor, gde su radnici obavljali svoj posao, a zatim siluje je užasan štroput ograde koja se je usred velikog vetra i pritiska vode strovalila u ispumpani prostor i poklopila više radnika, od kojih su se spasilu samo oni koji su radili na višim mestima na gradnju, a oni, koji su bili duboko do 20 metara ostali su pod vodom i gradjevinskim materijalom. Osim jednog španjolca, ostali su pod vodom još i tri Slavena i to i Čehoslovak, i Jugoslaven i i istarski Jugoslaven imenom Ernest Jurčić, star 17 godina. Vodom iz Podmeke kod Cerovlje — Paro Ostalu dražet i španjolca izvadili su u tok 4 dana, a Istranin koji je radio na dublje izvadili su ga na 8. juna o. g.

9. juna beše mu sproved i bi pokopan u groblju u La Plata, uz sudelovanje naših dobrojne braće Čaha i Jugoslavena a osobito Istrana, koji su izgubili svoga milog člana istarske kolonije.

Mladi je Istranin u najlepšem cvetu svoje mladosti u borbi za svakidajni kruh, da potpuno svoju siromašnu obitelj ostao žrtva svojeg plemenitog cilja.

Stoga laka jugoslavenska istarska kolonija izražuje iskrenu suću obitelji pokojnika, a njemu neka bude laka zemlja, tudjni, daleko od svojih milih roditelja, tužne Istre, koju je još mladjan nada svoj ljubio.

Istran! Svaki dan lebdimo u pogibli i nesreći, a još nam je teže, jer nemamo kome da se obratimo. Mi smo isto kao izgubljene ovce bez pastira, stoga se ozbilno nizerajmo, da se barem međusobno pomozemo, kada nam ne će nitko, da pomogne. Proučimo dobro naš položaj u tudjni, počnimo raditi. — Istranin.

Politički pregled

ITALIJA.

Mirosljublivost spoljne politike.
Jedno službeno izvješće protestuje protiv toga, što se u inozemstvu rješe tendenciozne vijesti kao da bi današnja fašistička vlada imala zavojevacke namjere protiv Turske, Abesinije i drugih država. Time bi htjeli u mostanstvu škoditi i smetati Italiji baš u momentu, kad sadašnja vlada posvećuje najveće pažnje svojim gospodarskim i finansijskim pitanjima. Talijanski spoljna politika je mirnoljubiva i drži se postojećih ugovora. Italija ima dobre odnose s balkanskim državama, a isto tako s Turskom. U Abesiniji su otišli vidjeniji prvaci Italije, a to je odgovor na posjet abesinskog vladara u Rimu.

Edmondo Rossini u Puli i Trstu.
Predsjednik fašističkih sindikalnih korporacija Edmondo Rossini došao je u stanicu u Pulu. Tamo je predstavnicima svih istarskih fašističkih korporacija organizacija držao govor u kindikalnih skupštini, gdje je govorio o važnosti sindikalne organizacije i ruku i mozga za dobrobit domovine. Ne smije se živiti individualno, već životom države. Njemu su poznate potrebe istarske pokrajine, ali svaki problem treba rješavati u okviru nacionalnog života i nacionalnih potreba. Po čitavom svijetu nalazimo ratne ragove latinskih i talijanskih umotvoraca. Nas ima 45 milijuna, a u Italiji mnogo drugi Talijani skitaju po svijetu i daju se iskoristivati za druge. On kaže, da je prošet godina živu u inozemstvu i da je vidio gdje se sve Talijani muče za drugoga. Ne radi se u napadnom imperijalizmu, već o pravu na opstanak jednog naroda. U nedjelju je Rossini govorio u Trstu prigodom III. glavne skupštine sindikalnih organizacija. Ogromna masa članova radničkih i intelektualnih sindikalnih

organizacija sastužala je ozbiljan govor...

Ograničenje i štednja.

U duhu vladinog programa za čim veću štednju i da se izjednače proračuni u općinskim i pokrajinskim upravama...

Saučešće jugoslavenskoj vladi radi poplave.

Prvi ministar B. Mussolini preko talijanskog poslanika u Beogradu uputio je predsjedniku jugoslavenske vlade...

Nesreća aeronautičara de Pinedo.

Prošle srijede ujutro se je na otvorenom moru dogodila nesreća hidroplanu poznatog svjetskog aeronautičara komentatora de Pinedo.

Kraljičin dar crkvi u Assisi.

Kao dar prigodom 700-godišnjice reda sv. Franje kraljica je darovala crkvi u Assisi četiri vrednoro skupocjena pokrivala za oltar.

JUGOSLAVIJA

Položaj u vladi

Iza kako je Radić isključio ministra Šuma i ruda, dr. Nikić iz svoje stranke promijenio se je položaj vladine koalicije...

Strajka poplava.

Silne vode ovih zadnjih 15 dana iza kako naši čitaoci nisu imali novine u rukama, nanijele su ogromne štete...

Saučestvo činovničke plaše.

Da vlada izdašnije pomogne onima, koji su postradali od poplave, prošle je sedmice ministarsko vijeće zaključilo...

Uredjenje agrarnih odnosa u Dalmaciji.

Ministar za agrarnu reformu dr. Šibenik sproveo je kroz ministarsko vijeće projekt zakona o uredjenju agrarnih odnosa u Dalmaciji.

RUSIJA

Djerdžinski umro.

Ovih je dana umro od srčane kapi u 59 godini života predsjednik vrhovnog privrednog savjeta sovjetske Rusije, pučki komesar Feliks Djerdžinski.

mena bio na čelu sruvske komisije za suzbijanje proturevolucije i spekulacije...

Stvaranje važnog garancijskog pakta.

U Revalu je održan sastanak ministara vanjskih poslova iz Finske i Letonske, kojemu se daje velika politička važnost.

ČEHOSLOVAČKA.

Beneš se otkazao kao poslanik.

Budnici da je sadašnji ministar inostranih djela Beneš bio jedini ministar u ovom činovničkom ministarstvu...

FRANCUSKA.

Pad vlade i sastav nove.

Vlada Brianda je prethodnog petka radi toga, što parlamentarni odbor nije htio da prihvati sve uslove, koje je zahtijevao ministar financija za ozdravljenje franka...

Poincaréova vlada.

Herriotova vlada nije se uzdržala ni 48 sati. Nitko nije ni vjerovao u opstanak te vlade. Čim se doznalo, da je predsjednik republike predao mandat za sastav nove vlade...

Na vijesti o obrazovanju vlade sa Poincaréom na čelu, kurs se je francuski franka mnogo popravio. No faktično stanje franka je vrlo slabo...

Abd-El-Krim interniran na otoku La Reunion.

Iz Pariza se službeno saopćuje da je vođa Rifanaca Abd-El-Krim koji se, kako je poznato, predao Francuzima...

RUMUNJSKA.

Ugovor sa Grčkom.

Ministar vanjskih poslova Mitilincu primio je od grčke vlade formalni prijedlog, da se sklopi ugovor o prijateljstvu, vojničko-konvenciji i ugovor o mirovnim sudbini Rumunjske je ministarski savjet u štampu...

MEKSIKO.

Proglašenje katolika.

Prema vijestima, koje stižu iz New-Yorka u Meksiku vlada vodi oštru borbu protiv katoličkog pokreta.

Domaće novosti

Opomenuti

Prošle sedmice primili smo od tršćanske prefektare ovaj dekret: Br. 632/6542.

PREFEKT TRŠĆANSKE POKRAJINE

uzevši u obzir da slavenski tjednik «Istarska Rijeka», koju tiska tiskarna Edinost i čiji je odgovorni ravnatelj gospodin Stari Ivan, često puta objavljuje neliberalne vijesti i tendenciozna tumačenja...

vidivši da je spomenuti tjednik radi takovih uzroka bio zaplijenjen već šestnaest puta (1 to pet u ovoj godini); saslušavši mišljenje komisije, o kojoj je govorio u čl. 2. kr. dekreta od 15. julyja 1923, br. 3283 (promijenjenog u zakon 31. decembra 1923, br. 3283);

U Trstu, dne 17. julyja.

Za prefekta: (potpis)

Naš je dakle urednik primio opomenu (diffidit). To je najstroži postupak, što ga predviđa novi tiskovni zakon o discipliniranju javnih glasila.

U Trstu, dne 17. julyja.

Za prefekta: (potpis)

Naše se glasilo uslijed ove opomene našlo u vrlo teškoj položaju. Stavljamo na svoje opstanak našega lista svim našim čitateljima, dopisnicima i štipendistima.

Možda se Djačka Matica Djačka Matica u Trstu javlja da molbe za školsku godinu 1926/27 prima uključuju do 31. augusta ov. god.

Sve bez iznimke molbe moraju biti napisane na formularu izdanom od društva, koji se dobije u svim djačkim društvima Juljske Krajine i u uredu Djačke Matice u Trstu, via Fabio Filzi 10, I. Tko želi imati formular direktno od ureda Djačke Matice, nek pošalje točan naslov i nek priloži, marku od 60 cent. Upozorujemo da će biti uvažene samo molbe onih djaka, koji će sakupiti nekoliko članova za D. M. Pristupnice za nove članove se mogu dobiti u uredu Dj. M. i kod svih djačkih društava. Dj. M. ujedno napominje, da su djaci iz dovršene 17. godine i sami članovi. U protivnom slučiju su članovi roditelji.

U svakoj molbi, u kojoj moraju biti navedeni razlozi, radi kojih se moliti potpora, treba priložiti ove dokumente: 1. siromašni list, 2. dokaz da molilac pohađa školu, 3. ako nije početnik, dokaz da je s uspjehom dovršio prijašnje godišnje; visokoolci da su položili propisane ispite odnosno kolokvij, 4. domovnicu (potvrdu o državljanstvu). U molbi treba da je navedeno sve što bi činilo podlogu za njezinu pravilno rješavanje.

Djačka Matica u Trstu.

Uputa za sakupljanje članova za Djačku Maticu

Redoviti članovi su lica sa navršenom 17. godinom. Članom utemeljiteljem postane svaki pojedinac, koji plati jedamput za uvijek 100 lira; društva, ustanove i t. d., koje plaćaju za vrijeme od 5 godina 100 lira. Redovita članarina za društveno godinu, koja traje od 1. augusta do 31. julyja naredne godine, iznaša 6 lira; upisnina 2 lre. Svaki novi član mora ispuniti prijedlog upisnice Zadrudne Zveze u Trstu. Kad društveni ured primi ispunjenu pristupnicu i putem Zadrudne Zveze iznos od 8 lira, pošalje novom članu iskaznicu. Uz naplatu od 1 lre, novi članovi mogu primiti i društvena pravila.

Preseljenje ureda Djačke Matice.

Djačka Matica je preselila svoj ured iz ulice Coroneo 17 u ulicu Fabio Filzi 10, I. Trst. D. Upozoravamo da sva pisma i molbe moraju biti naslovljene na novi naslov.

Djačka Matica u Trstu.

Zahvala.

Učiteljstvo škole u Vodicama smatra svojom dužnošću da se zahvali svima, koji su svojim trudom pridonijeli da je školska zabava lijepo uspjela. Napose se zahvaljuje odraslim glumcima šalorige, posujilnici u Podgradu za vodušćene kulise, ojevačkom zboru, gosp. župniku, stolaru i seoskim mladima, koji su se trudili oko postavljanja pozornice, gosp. Hrvatina za ustupljenu dvoranu, svima onima, koji su dali dobrovoljne doprinose i svima onima, koji su posjetili zabavu i tako razveselili mlade glumce.

Josip Demarin, upr. škole.

Odlikovanje općinskog komesara u Pulu.

Novi općinski komesar u Puli Dr. Ivan Anton Merizzi, pepzionirani prefekt prve klase, odlikovan je visokim odličjem Grande Ufficiale dell'Ordine di S. Maurizio e Lazzaro kao priznanje za vjerno službovanje u državnoj službi.

Demisija općinskog vijeća u Vodnjanu.

Na poziv fašističkog direktorija fašistički općinski zastupnici u Vodnjanu podali su demisiju. Imenovan je općinskim komesarom dr. Petar Filiputti.

Poštanske marke izvan uporabe.

Ponovno upozorujemo naše čitaoce da su izvan uporabe poštanske marke ekspres od 60 cent., a na kojima je poslije tiskano 70. Isto su tako izvan uporabe i marke od 30 cent. sivonarančaste boje. Izvan uporabe su već od 1. junija ov. god. Nemojte ih dakle priljepljivati na pisma, jer će onaj, koji primi pismo morati platiti globu, kao da marka na pismu nije ni bila. Ako imate takove marke, možete ih promijeniti u poštanskom uredu i to one od 30 cent. do 31. decembra 1926, a eksprese od 60 cent. sa natisnutim 70 do 31 maja 1927.

Prelaz emigranata u Francusku.

Emigranti, koji preko Ventimiglia (pogranične Stacije izmedju Francuske i Italije) putuju u Francusku i dodju u Ventimiglia u subotu poslije podne ili nedjelju, moraju tamo čekati do ponedjeljka ujutro. Radi toga se upozoravaju emigranti da ne bi u subotu poslije podne ili u nedjelju došli na granicu, jer bi morali tamo čekati na francuske činovnike do ponedjeljka.

Ograničenje točenja alkohola.

Kr. zakonska odluka od 7. oktobra 1923. je sada postala zakonom. Taj je zakon objavljen u službenom listu br. 133 od 10. junija 1926, a u glavnom ima ovaj sadržaj: Na svakih 1000 stanovnika može biti samo jedna gostiona, kavana i slično, gdje se toči vino, pivo, rakija ili koja druga alkoholna pića.

Vlasti mogu izdati dozvolu za gostionu i za manje od 1000 stanovnika, ali nikada ne manje od 500 stanovnika. Zabranjeno je izdavanje provizornih dozvola (licenza).

Točenje alkoholnih pića ne smije započeti prije 10 sati u radne dane, a prije 11 sati u nedjelje. Od 15. maja do 31 oktobra se ne smiju točiti alkoholna pića iz 11 sati naveče, a od 1. novembra do 14. maja iz 10 sati naveče.

Kradja volova.

Opet javljaju o novoj kradji, koja se ovih dana dogodila blizu Sv. Lovreča Pazenatićevu u Dodićima. Trinaestogodišnja djevojčica Marija Radešić išla je na pašu sa četvero goveda. Oko 4 sata poslije podne približila su joj se četiri čovjeka svaki oboružan puškom. Naredili su joj nek legne na zemlju uz jedan grm i da ne smije vikati, jer da će je inače ubiti. Međutim su joj otkrili volove u pravcu prema Kringi. Djevojčica je za nekoliko vremena otišla u Sv. Lovreč i prijavila stvar karabinjerima, koji su se odmah dati u potjeru za tatovima. Još neznamo, dali su ih uhvatili.

Talijanske škole u Tunisu.

U Tunisu ima državnih talijanskih pučkih škola i škola društva «Dante» samo 20 sa 8000 djece. Stanovništva pak ima Talijana 100.000. Francuzi čine velike poteškoće u otvaranju talijanskih škola. Talijani su prisiljeni da pohađaju francuske škole. Prema vijestima rimske «Tribune» 10.694 talijanske djece pohađaju francusku školu. Novine punim pravom osuđuju ovo postupanje francuske, jer da oni imadu pravo da pružaju svojoj djeci izobrazbu u svom jeziku.

Novizjeme u Istri.

U četvrtak od 2 do 4 sata postije podne proletili su Istrom od sjevera prama jugu crni oblaci, gonjeni velikim vjetrov. Vjentar je došao iznenada, nije imao određene smjera, već je vijarao i vitloao kao vrtlog. Padala je silna, jaka kiša. Izgleda da nije nigdje štete.

Tuča kod Pirana.

U noći od utorka na srijedu badala je u Piranu i okolici grupna tuča. Premda je padala samo 5 minuta, ipak je uništila sve ljetinu u općini piranskoj. Bilo je zrna teških 300—400 grama. Loza je sasna okurenja. Tuča je porazijala čak i tikve (cuke) u polju.

Svega po malo

Smrt Oskara Cosulich.

U ponedjeljak utopio se u Portorossama trčarski brodograditelj Oskar Cosulich, direktor parobrodarskog društva Cosulich. Ploveci u malenoj ladji po luci u Portorosse, njegov sin od četiri godine pao je u more iz ladje. Otac je skočio za njim da ga spasi. Jedan ribar skočio je na pomoć, izvadio je najprije sina, a zatim oca. Sin se držao za oca. Otac je bio međutim mrtav. Računa se, da je Cosulich udarila srčana kap u momentu kad se bacio u vodu i kad je opazio da mu se utaplja sin. Truplo je prevezeno iz Portorose u Trst, gdje je jučer bilo pokopano.

Velika vrućina u Americi.

U Sjevernoj Americi je zavladala velika vrućina. Kroz državu New-York je prošao vrući val zraka. Od vrućine je umrlo 20 osoba, a mnogo je slučajeva sunčanice.

Navaša skakavaca u Rusiji.

Stanovnici grada Stavropolja na podnožju Kavkaza opazili su da se neko iznenada zatamnilo. Zrak je bio sptaran. Činilo se da je nad gradom clovna kapa, a ne oblak. Ljudi su bili prestrašeni, jer nisu nikada vidjeli takovog oblaka. Svi su se posakrili u kuće. Najedamput je počela padati kiša. Ali kakova kiša. To je bilo pokriveno ne-žim zelenim, što se micalo. Kad je ta kiša prestala, opazili su, da su to skakavci. I drugog dana je došao jedan oblak skakavaca. Naravski da ti skakavci u jedamput unište svu ljetinu, gdje se spuste. Sovjetska vlada je mobilizirala vojsku protiv skakavaca. Puštaju na njih otrovne pinlove, koji ljudima ni životinjama ne škode, a ubijaju skakavce. I tako uništavaju silne gomile skakavaca. Seljaci ih vozovima skupljaju i upotrebljavaju za gnojenje.

Starac se bacio u bunar.

Neki 60 godišnji starac Domenico Giral-di iz Vodnjana počinio je iz bijede samo-ubijstvo, bacivši se u bunar. Lještinu su našle dvije djevojke, kad su išle da crpe vodu.

Nema vjenčanja bez liječničke svjedočbe

U Meksiku je stupio na snagu zakon, po kojemu ženidneni uredi nemaju vjenčavati zaručnike, ako nemaju liječničke svjedočbe, da su pregledani od liječnika i nadjeni zdravi i sposobni da stupe u bračni život. Na ovaj je korak potakla Meksikance činjenica, što je svake godine umrlo sve veći postotak novorođene djece, a to je uzroka, jer su im bili roditelji bolesni. Lanjske je godine smrtnost djece dosegla 83 postotka. Narod je sa oduševljenjem primio ovu pamećnu naredbu.

Civilno vjenčanje Izidora Cankara

Poznat slovenski pisac i jedan od najboljih ideolo- ga slovenske pučke stranke, dr. Izidor Cankar istupio je iz katoličke crkve i iz klerikalne stranke, jer je već duže zaručan sa kćerkom veleindus- trijalca Dragutina Hribara. Dne 17. jula obavilo se civilno vjenčanje. Treba spomenuti da su svi organi slovenske pučke stranke ovaj događaj oprezno nastojali zaštititi.

Azija Azijatima

Na 1. augusta o. g. otvorit će se u Nagasaku (Japan) svazijska konferencija, koja će raspravljati o raznim pitanjima odnosa azijskih naroda među sobom i prema narodima s ostalih konti- nenta. Na konferenciju, koja nije službenog ka- raktera, ali je ipak podupiru neke zainteresovane azijske države, doći će delegati iz Kine, Japana, Indije, Perzije, Sijama, Turske i sa Filipina. Kina će sama poslati 30 delegata, koji će zastupati razne provincije. Na ovoj konferenciji će se osnovati vrazazijski savez, koji će raditi pod devizom: Azija Azijatima.

Besposiica u Austriji i Njemačkoj

Dvije najjače industrijske države u Evropi: En- gleska i Njemačka suje ujedno i dvije države, koje su najjače pogodjene besposiicom. U Engleskoj je izvrsjetkom aprila ove godine bilo 997.000 bespo- silekih, a dana 26 juna nabrojeno ih je 1.639.000, dakle 335.000 više. U Njemačkoj je u augustu 1923 bilo oko 200.000 besposilekih, ali je njihov broj prvih meseci ove godine narastao na 1.466.000, te je zadnjih meseci, usljed štrajka u Engleskoj, ne- Ho. mazio.

Ovo su ogromne brojke, koje se teško odrazuju na ekonomski položaj objiju zemalja, a osobito na

finansijsko stanje držav. blagajna. U Engleskoj ve- ćina nezaposlenih pada na teret države, koja troši upravu goleme svote za njihovo održavanje. Ako se prilike ne poboljšaju ministar stanice bit će prisiljen da uprkos svjetanom obećanju povisi po- reze. U Njemačkoj vlada nije u stanju da u tolikoj mjeri izravno pomaže, ali namjerava sklopiti ovcu- nutarnji zajam, sa kojim bi izvela razne javne rad- nje i tako zaposlila dio nezaposlenih.

U obim zemljama stranjaci razbijaju glavu kako da doskoče ovoj neprestano rastućoj nezaposli- po za malo dolaze do zaključka, da je to nebitno bez podataka, čije rješavanje ovisi o rješanju indu- strijske krize u Evropi uopće.

Kako se putuje u Americi

Kad unidjete u jako osvijetljene američke vođe- ne, dobijete utisak, kao da ste ušli u koji lijep i raskešan hotel sa svima udobnostima. Voz kreće, ali kretanje vagona jedva da se osjeti. Tu je i luksuzni vagon-klub, gdje u jednom uglu tog luk- susnog vagona sjede daktilografi, koji stoje na ras- položenju onim licima, koji u interesu svoja posla, ne smiju da zapostave svoju trgovacku korespon- denciju. Na susjednom stolu je telefon. Pisac ma- šine sa nainovog sistema — rđo sasvim bez su- ma. Amerikanci nerado prave poznanstva pri pu- tovanju. Takav luksuzni vagon je obično na kraju voza. Ima platformu, odakle putnik može da po- smatra razne predjele, kao sa kakve verande.

Amerikanci obično na tim platformama posmatra- ju, gdje krize razgovaraju, gdje se malo za- kuhinja je bez ikakve mane, posluša odlična, svaka dva stola služi jedan kelner, samo jedno nedostaje: vino i liker! Ali u zanjenu za to, svaki vagon je snabdjeven hladnom vodom. Na svakoj stanici vozovi se snabdjevaju svježom hranom i novinama. Vozovi se na stanicama vrlo malo za- državaju. Američki ekspres-vozovi imaju frizerske salone, koju su snabdjeveni sa svim riedernim priborima, za šišanje, brljanje, masažu lica i dr. Tamo mogu da se kupe četke za zube, sapun, puder. Od 8 i po do 12 časova noću, naročito poci- jaju pere, čisti i pegla haljine putnika. Dole- živanje u red jednog muskog odjela košta jedan dolar.

No ovim se ne završavaju svz udobnosti. Vago- ni su snabdjeveni i veoma velikim umivaonicama, luševima i slavinaama s toplom i hladnom vodom. Na sjedištima u kupeu pozadi, gdje putnici nasla- njaju glave, postavljeni se svakog dana lamna platna. Spavači vagoni su također veoma udobni i lijepi. To je sve naravski u brzim vozovima, u kojima putuju samo veliki pešakani.

S tim udobnostima se putuje danju i noću u ve- likoj američkoj zemlji, kroz gore i pustine, gdje su prije nekoliko vijekova prvi naseljenici Novog Svijeta umrali od žeđe, u predjelima bez vode, gdje crvenokoži branjahu svoj kraj i prava i ba- cahu se smjelo protiv prvih vozova.

Najviša kuća na svijetu

Istrazivati su konstatovali da je najviša kuća, u kojoj stanuju ljudi, nekakova strazarnica u području Himalaje (u najvećim gorama u Aziji), koja je sa- vijetana u visini od 5485 metara. To je bitna kamena kućica, u kojoj cijelu godinu stanuje stra- za, od pet ljudi, koja čuva nlar u klanac. U tolikoj visini u zraku se nalazi samo polovina toliko ki- sika, koliko u zraku neposredno kod samog mora. Usprkos toga neki čovjeku teško, da se privikne na takav sjedak zrak. Mnoge visoravni u Tibetu, koje su dobro napućene, imaju nadmorsku visinu oko 4 i pol hiljade metara. Začudno je samo, da stanovnici koji žive na takvim velikim visinama, re- dovno dožive veliku starost.

Aparat za pravljenje alkohola iz krah

Na izložbi u Filadelfiji (u Americi) u njemačkom paviljonu izložen je aparat koji iz krah proizvodi alkohol i proizvadjia 98 postotni alkohol. Spomenuti aparat, koji je izumio jedan Berlinčanin, odvodi pinlove koji se razvijaju u peći prigodom pečenja kruha u jednu cijev za hlađenje i tu se cijedi skoro čisti alkohol. Od stotinu hljebova dobiva se oko jednog litra čistog alkohola.

Ishrana radništva.

U ministarstvu korporacija u Rimu iz- radjen je opežan projekat, po kome će se budućeg mjeseca u svim tvornicama ustanoviti posebne korporacije za ishranu radnika i radničkih porodica. Pored ovih korporacija biti će otvorene i radničke menze (zajedničke kuhinje).

Plebiscit u španjolskoj.

Španjolska vlada uvest će na dan treće godišnjice sadašnjeg režima opće glasova- nje o povjerenju prema njoj. General Weyler, koji je bio zatvoren radi uredi protiv diktator Primo de Riviera pušten je na slobodu.

Popis stanovništva u Čehoslovačkoj.

Prema službenom popisu stanovništva lina u Čehoslovačkoj 13.244.000 žitelja, ima dakle 630.000 više, nego što je bila pred 5 godina.

Protuboljševička propaganda u Rusiji.

Sovjetsko povjerenstvo za vojsku upu- tilo je vijču pučkih komesara izvjestaj, u kome upozorava na opasnost od anti- boljševičke propagande. Vojnička odjele- nja, koja naziru pojedine tvornice dolaze u kontakt sa agentima kapitalista, koji među njima agitiraju. U tona ih izveštaju iznasačaju potankosti o djelovanju nekih odjeljenja crvene armije u južnoj Rusiji. Generalu Ivanovu, zapovjedniku četa u Odesi dana su iznimna ovlaštenja, da uguši svaku pobunu u vojsci.

Darovi

za fond «Istarske Rijelje»:

Sakupili su bočari Zorin vrha: «Da Jože ne bude s njim» — daruje Frane 5 lira; Niko, Ivan i Doktor za izgublenu partiju 9 lira; «Jer su se Frane i Jože po- ljubili» — svi skupa: 50 lira; Rukavački duhtor za izgublenu utakmicu sa Jože- tom, koji je na to bio dekoriran za hrabrost 10 lira. Ukupno lira 74.—

Na piru sestara Milke i Danice Zučić kćeri našeg narodnjaka Petra Zučića sa Markom Legović i Joahinom Smolica sa- vratlo se na predlog svata Petra Burica svote od lira 24.60 u fond «Istarske Ri- jelje» u Žučićima (Montrijl), 17. 7. 1928.

Dobrim darovateljima najljepša hvala, a mladim parovima cvale ruže kroz cijeli život!

Zupan 5 lira, jer je Jože imao pravo i punat-je bio njegov; Pepić 5 lira jer je sve partije redom dobio. Stari bočaduri «Zorin-vrha» 25 lira u proslavu svoje pobjede nad «dijkama», koji su ih izazvali, a ostali su popareni.

Za Dijačku Maticu:

Ivan Brajković i Matko Ivančić San Ra- fael — California darovaoše po 5 lira. — Darovateljima najljepša hvala!

Za «Prosvetu», odsjek za Istru:

Ivan Kos, Roč lira 5.—

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:

IVAN STARI

Tisak: TISKARA «EDINOST» U TRSTU

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić — Križanci p. Žminj (Gimino), Istra.

LIBERAT UJČIG IZ PAZINA prepa- ruje sl. općinstvu mjesta i okolice svoju modernu uređenu radionicu cipela, trgovinju kože i druge potreb- štine, koje zasjecaju u postolarski zanat. — Cijene umjerene. — Poslu- ba brza i točna.

POZORI PRIJE NEGO NEŠTO KUPIŠ, dodji u moju trgovinu, da se lično uvjeriš, po kakovim cijenama ja pro- dajem robu. Ja naime prodajem svaku vrst pokućstva, škrinje, borā, kre- vete, ormare, šivače strojeve, šted- njake, štrapeče, sjekire, svrdle i razno oruđe, a tako i razne vrsti žice, te vjodničkih odijela, radničkih cipela Glavni trg kod kazališta.

Posujilnica u Lanišću

je jedini te najbolji «ćićski» zavod. Prima novac na uloške te ih ukamaćuje sa 5% čisto. Veće, te vezane uloške ukamaćuje povoljnije po stranku i to suglasno, s toga nijedan pošten «ćić» ne bi smio u pogibel- nosti si «skrinjiti» kao poštena «ćićka» u svo- joj «hladi» (čarapi) držat ono malo svojih krvavo stečenih suvišaka.

Posujilnica daje zajmovo uz jamstvo te iste opterećuje najpovoljnije po zadrugare.

MED kupuje tvrđka Žnidarič & Co. BISTERZA

Trgovina koža i raznih postolarskih potrepština FRAN CINK CAMPO BELVEDERE br. 1

držu u svom skladištu svake vrsti u tu struku zasjecajuće robe uz najnižu dnevnu cijenu. Podvorbba brza i točna. Podvorbba brza i točna.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Telefon: 5-18 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18

PODRUŽNICE: Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split. CENTRALA u LJUBLJANI Dionička glavnica i pričuva: 60.000.000 dinara. Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloge na uložne knjžice, te ih ukama- ćuje sa 4%, a uloge na tekuće račune sa 4 1/2%, netto. Za otkaz vezanih uložaka plaća postotke po dogovoru. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne knjižice (SAFES)

NAVIGAZIONE GEN. ITALIANA GENOVA

Pruga za Južnu Ameriku:

za Rio Janeiro 14. srpnja „Re Vittorio“ za Santos „Montevideo“ za Buenos Aires 13. srpnja „Rio Janeiro“ za Santos „Montevideo“ za Buenos Aires 12. srpnja „Bota degli Arazzi“

Pruga za Sjevernu Ameriku: „Dollio“

Pruga za Centralnu Ameriku:

za Trinidad 22. srpnja „Napoli“ za La Guayra 22. srpnja „Caprieta“

za Fremantle 32 dana za Adelaide 33 za Melbourne 41 za Sidney 46 za Brisbane 50

Pruga za Australiju:

za Fremantle 32 dana za Adelaide 33 za Melbourne 41 za Sidney 46 za Brisbane 50

Uredi u svim glavnim gradovima Italije i inozemstva. U TRSTU: Ufficio Passaggeri della NAVIGAZIONE GENERALE ITALIANA, Via Mercato Vecchio 1 (Palazzo Hotel Savoja) - Telefono 4003.

Zlato, srebro, krune, platin i umjetne zubeve

ALBERT POVH Trst, Via Mazzini 46

GLYKOL

Vrlo uspješno sredstvo naročito u ljetno doba za vrijeme vrućine. Tko se osjeća slab na žilcima i trpi od glavobolje, neka upotrebljava samo „Glykol“, koji izlilječi u najkraće vrijeme. — Cijena jedne boce L. 7.— Za cijelu kuru treba 8 boca. Dobiva se samo u ljekarni Castellanovich, Trst VIA GIULIANI 42 (Sv. Jakov).

KRUNE plaća po 2'30 L

ALOIZIJ POVH, Piazza Garibaldi 2 prvi kat Pazite na nastav! Pazite na nastav!

NAJBOLJE VRELO!

Kod nakupa ljetne i zimske robe (odjela) svih vrsta cipela, klobuka, kapa, ko- šulja, kišobrana, kravatā, finog štofa, svih vrsta platna za košulje i odjela, obratite se na jedino domaće i najcije- nije vrelo

M. KOREN & Co. - PAZIN (Corso pred proštijom)